

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

УДК 342.951(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/chern.v2.2024.10>

О. В. Березневич
здобувач

Міжнародного університету бізнесу і права
orcid.org/0009-0000-0700-0191

ОСНОВНІ ВИДИ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

В статті виділено види та розкрито зміст основних видів адміністративних поліцейських послуг в Україні. Доведено що, адміністративні поліцейські послуги поділяються на: адміністративно-сервісні, які надаються за заявою приватних осіб і спрямовані на ухвалення сприятливого адміністративного акту; та адміністративно-владні, які передбачають втручання поліції для захисту порушених прав, свобод, законних або публічних інтересів через видання несприятливого для приватних осіб адміністративного акту. Патрульна поліція надає широкий спектр сервісних адміністративних поліцейських послуг, включаючи цілодобове патрулювання для забезпечення громадського порядку та безпеки, контроль за дотриманням правил дорожнього руху та його регулювання, оперативне реагування на правопорушення, надання невідкладної допомоги потерпілим до прибуття компетентних служб, охорону місця події в первинному стані до прибуття уповноважених осіб, а також активну взаємодію з населенням та громадськими організаціями для підвищення рівня громадської безпеки і встановлення довірливих відносин між поліцією та громадянами. Адміністративні поліцейські послуги включають охорону об'єктів і майна, оперативне реагування та співпрацю з іншими структурами, якщо вони безпосередньо здійснюються поліцейськими Національної поліції, проте послуги цивільних охоронців не можна вважати поліцейськими. Адміністративно-примусові адміністративні поліцейські послуги полягають в тому що, поліцейські мають право застосовувати заходи примусу, такі як поліцейське піклування, фізична сила, спеціальні засоби та вогнепальна зброя для припинення правопорушень, забезпечення безпеки та захисту громадян. Адміністративно-контрольні, виникають тоді, коли підрозділи Національної поліції здійснюють контрольні заходи щодо дотримання фізичними та юридичними особами правил і порядку зберігання, використання зброї, спеціальних засобів захисту, боєприпасів, вибухових речовин та інших предметів, які регулюються дозвільною системою. Інформаційні адміністративні поліцейські послуги спрямовані на надання інформації громадянам про стан правопорядку та роз'яснення законодавства.

Ключові слова: адміністративний акт, адміністративний примус, адміністративний сервіс, безпека, громадський порядок, дорожній рух, інформаційні послуги, патрульна поліція, поліція охорони, правопорушення, фактична дія.

Bereznevych O. V. MAIN TYPES OF ADMINISTRATIVE POLICE SERVICES IN UKRAINE

The article highlights and explains the main types of administrative police services in Ukraine. It is proven that administrative police services are divided into administrative-service ones, provided at the request of private individuals, and aimed at adopting a favorable administrative act, and administrative-authoritative ones, which involve police intervention to protect violated rights, freedoms, legal or public interests through issuing an unfavorable administrative act for private individuals. The patrol police provide a wide range of service administrative police services, including round-the-clock patrolling to ensure public order and safety, monitoring compliance with traffic rules and regulating traffic if necessary, responding promptly to offenses, providing urgent assistance to victims until the arrival of competent services, safeguarding the crime scene in its initial state until authorized persons arrive, and actively interacting with the public and community organizations to enhance public safety and establish trust between the police and the community. Administrative police services include the protection of objects and property, prompt response to offenses, and cooperation with other structures if they are directly carried out by the officers of the National Police; however, services provided by civilian security personnel cannot be considered police services. Administrative-coercive administrative police services involve the police's right to use coercive measures, such as police custody, physical force, special means, and firearms to stop offenses, ensure safety, and protect citizens. Administrative-control services arise when National Police units carry out control measures to ensure compliance by individuals and legal entities with the rules and procedures for storing, using weapons, special protection means, ammunition, explosive substances, and other items regulated by the permit system. Informational administrative police services are aimed at providing information to citizens about the state of law and order and explaining legislation.

Key words: administrative act, administrative coercion, administrative service, factual action, informational services, offenses, patrol police, public order, safety, security police, traffic.

Вступ. Актуальність новітнього виділення та розкриття змісту основних видів надання адміністративних поліцейських послуг в умовах воєнно-

го стану, введеного у зв'язку з повномасштабним російським вторгненням в Україну, зумовлена необхідністю ефективного забезпечення громад-

ського порядку, безпеки та захисту прав громадян. У цих умовах зростає роль, адміністративно-сервісних послуг щодо надання допомоги громадянам які постраждали внаслідок російської агресії, так й адміністративно-примусових заходів, для швидкого реагування на правопорушення та забезпечення правопорядку. Адміністративно-контрольні послуги стають важливими для моніторингу дотримання законів щодо зберігання та переміщення зброї, а також інших небезпечних речовин. Інформаційні послуги поліції забезпечують громадян необхідною інформацією про безпеку, правила поведінки в умовах воєнного стану в Україні та механізми реагування на виклики, пов'язані з військовою агресією. Тому наукове розуміння та оптимізація надання цих послуг є критично важливими для підтримання громадського порядку та захисту населення в умовах воєнного стану.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До певних аспектів наукової проблематики адміністративних поліцейських послуг в Україні звертались учені в галузі адміністративного права В. Аверянов, М. Алексійчук, І. Бабич, Ю. Біла-Тюріна, І. Бойко, А. Бурбій, С. Вітвіцький, В. Галунько, О. Гулак, П. Діхтієвський, І. Зозуля, Л. Коваленко, О. Кузьменко, Д. Ластович, Б. Логвиненко, Л. Ніколенко, О. Мердова, Р. Миронюк, А. Собакарь, А. Танько, В. Тулінов, Г. Шевчук, В. Фелик, О. Циганов, О. Юнін, Н. Янюк та ін. Проте останніми роками монографічних досліджень з аналізованої проблематики в доступних джерелах не виявлено. Тому можна зробити висновок про певну наукову лаку в цій сфері.

Отже, розкриття основних видів адміністративних поліцейських послуг в Україні є актуальним на сучасному етапі розвитку України, що дозволить підвищити ефективність роботи Національної поліції, зміцнити довіру населення до правоохоронних органів та вжити заходи щодо забезпечення надійного захисту прав і свобод громадян в умовах воєнного стану.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі теорії адміністративного права, доктринальних поглядів на аналізовані нами проблеми вчених у галузі адміністративного права та чинного законодавства розкрити основні види адміністративних поліцейських послуг в Україні

Виклад основного матеріалу. В попередніх наших наукових працях ми розкрити, що поліцейські послуги в адміністративно-правовому аспекті – це діяльність посадових осіб (органів і підрозділів) Національної поліції України на основі реалізації норм адміністративного права, спрямована на забезпечення прав і свобод людини, інтересів суспільства, держави, публічної безпеки і порядку та безпеки фізичних і юридичних осіб, їхнього майна, що здійснюється через ухвалення

адміністративних актів, здійснення фактичних дій, контрольних заходів і використання інших інструментів публічного адміністрування. Довели поліцейські послуги можуть бути публічно-сервісними, коли надаються за заявою приватних осіб, і втручальними, коли згода приватної особи на надання такої послуги з метою забезпечення публічної інтересу не є обов'язковою [1].

Зараз хочемо зазначити, поліцейські послуги в адміністративно-правовому аспекті, як діяльність посадових осіб (органів і підрозділів) Національної поліції України на основі реалізації норм адміністративного права більш доцільно і лаконічно можна оформити у категорійному визначення, як «адміністративні поліцейські послуги».

Відповідно звертаючись до предмету нашого аналізу слід зазначити, що адміністративні поліцейські послуги за способом владного впливу на приватних суб'єктів адміністративного права є, або публічно-сервісними, коли надаються за заявою приватних осіб, і втручальними, коли згода приватної особи на надання такої послуги з метою забезпечення публічної інтересу не є обов'язковою.

Вид публічно-сервісних послуг широко використовуються в системі МВС України. Наприклад, сервісними центрами МВС України що надаються адміністративні послуги, які спрямовані на забезпечення високоякісного, ефективного та сучасного обслуговування громадян. Ці послуги охоплюють різні аспекти пов'язані з транспортними засобами, включаючи видачу посвідчень водія, прийняття теоретичних та практичних іспитів, а також реєстрацію та перереєстрацію транспортних засобів. Сервісні центри МВС постійно оновлюють свою інфраструктуру та технічне забезпечення, зокрема оснащення екзаменаційних класів і автопарку сучасними транспортними засобами. Основною метою діяльності сервісних центрів МВС є підвищення зручності та якості послуг для громадян, забезпечення прозорості процедур і підвищення довіри до державних інституцій [2].

Однак хоча такі послуги і надаються системою органів МВС України, через Міністра внутрішніх справ, через якого Національна поліція, як центральний орган виконавчої влади спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України з метою реалізації державної політики у сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку [3], проте за своєю юридичною природою вони не є поліцейськими послугами. Вони є класичними адміністративними послугами які надаються працівниками сервісних центрів в Україні (які не мають статусу поліцейських) відповідності до законів України «Про адміністративну процедуру» [4] та «Про адміністративні послуги» [5].

В цьому аспекті треба зазначити що деякі адміністративні послуги надають підрозділи поліції у сфері дозвільної системи. В першу чергу видача це дозволу на придбання і перевезення вогнепальної зброї, боєприпасів, інших предметів, на які поширюється дозвільна система для юридичних осіб. Такі послуги як правило безпосередньо надають поліцейські Національної поліції України. Однак до їх юридичний природи такого виду послуг та співвідношення їх з адміністративної поліцейськими послугами ми повернемося у наступних наукових працях.

Найбільше сервісних адміністративних поліцейських послуг надає патрульна поліція. Первинною з яких є цілодобове патрулювання території обслуговування, в процесі якого здійснюється забезпечення охорони громадського порядку і громадської безпеки, контроль за дотриманням правил дорожнього руху та його безпекою та регулювання дорожнього руху у разі необхідності. По-друге, здійснення першого реагування на повідомлення про правопорушення, шляхом надання невідкладної допомоги потерпілим від нещасних випадків, правопорушень, аварій, пожеж та інших надзвичайних ситуацій до прибуття компетентних служб. Вжиття заходів щодо охорони та збереження місця події в первинному, незміненому стані до прибуття уповноважених осіб, зокрема слідчих оперативних груп. Спількування і співпраця із суспільством, шляхом постійної співпраці з населенням та громадськими організаціями з метою підвищення рівня громадської безпеки, встановлення довірливих відносин між поліцією та населенням [6].

Отже, патрульна поліція надає комплексні сервісні адміністративні поліцейські послуги, які включають цілодобове патрулювання для забезпечення громадського порядку та безпеки, контроль за дотриманням правил дорожнього руху та його регулювання за потреби, оперативне реагування на повідомлення про правопорушення, надання невідкладної допомоги потерпілим до прибуття компетентних служб, охорону місця події в первинному стані до прибуття уповноважених осіб, а також активну взаємодію з населенням та громадськими організаціями для підвищення рівня громадської безпеки та встановлення довірливих відносин між поліцією та громадянами.

Якщо звернутися до сервісних послуг поліції охорони то слід зазначити що, вона забезпечує фізичну охорону об'єктів, майна та фізичних осіб на договірних засадах. Їхня діяльність регламентується Законом України «Про Національну поліцію» [7] та підзаконними нормативно-правовими актами, які затверджені Міністерством юстиції України. Основними напрямками здійснення охорони є забезпечення збереження нерухомого та рухомого майна, контроль за станом майнової безпеки; охорона цінностей та вантажів під час

перевезення, інкасація та охорона фізичних осіб. При цьому використовуються наряди оперативного реагування на тривожні сповіщення та інші повідомлення про правопорушення, охорони стаціонарних мобільних об'єктів та особиста охорона фізичних осіб. Крім того, поліції охорони надає інші сервісні послуги, зокрема щодо забезпечення пропускового режиму на об'єктах; дотримання внутрішнього розпорядку. Фінансування здійснюється за рахунок коштів, одержаних за надані послуги з фізичної охорони та інших надходжень, не заборонених законодавством України. Поліція охорони співпрацює з головними управліннями Національної поліції України, іншими територіальними підрозділами та міжнародними організаціями для забезпечення ефективної охорони [8; 9; 10].

На наш погляд послуги поліції охорони які здійснюється поліцейськими мають бути віднесені до адміністративних поліцейських послуг. Коли такі послуги надаються цивільними охоронцями то вони також носять деякі ознаки публічності, проте не можуть вважатися поліцейськими. Адже останні надають охоронні послуги у відповідності до Закону України від 22 березня 2012 року № 4616-VI «Про охоронну діяльність» управомостатусу цивільного персоналу охорони.

Отже, послуги поліції охорони, що включають фізичну охорону об'єктів, майна та фізичних осіб, регламентовані законом і забезпечуються поліцейськими, є адміністративними поліцейськими послугами. Вони охоплюють широкий спектр діяльності від збереження майна до оперативного реагування на правопорушення і співпраці з іншими правоохоронними структурами. Послуги, що надаються цивільними охоронцями, хоча і мають ознаки публічності, не можуть вважатися поліцейськими.

Адміністративні поліцейські послуги, які є втручальними (адміністративно-владними), виникають тоді коли згода приватної особи на надання такої послуги з метою забезпечення публічного інтересу не є обов'язковою, включають: самостійне виявлення правопорушень під час патрулювання та в інших випадках, передбачених законодавством, звернення уваги на правопорушення з метою їх запобігання, припинення, документування і притягнення до відповідальності. Припинення правопорушень, виявлених кримінальних та адміністративних правопорушень, застосування для цього передбачених законодавством прав і повноважень. Розгляд справ про адміністративні правопорушення і застосування заходів адміністративного впливу до правопорушників. Затримання правопорушників та доставлення їх до підрозділів органів внутрішніх справ. У випадках, визначених законодавством, здійснюється затримання особи та її доставлення, а також застосування інших заходів забезпечення провадження відповідно до законодавства [11].

Крім того, адміністративні поліцейські послуги за критерієм використання інструментів публічного адміністрування поділяються на: по-перше, на адміністративно-сервісні, які надаються за заявою приватних осіб і результатом їх надання є ухвалення сприятливого для приватної особи адміністративного акту. По-друге, адміністративно-владні, коли поліцейський (орган, підрозділ поліції) відповідно до прямо прописаної законодавчої компетенції зобов'язаний втрутитися й захистити порушені права, свободи й законні інтереси приватних осіб або публічний інтерес держави й суспільства через видання несприятливого для інших приватних осіб адміністративного акту. Наприклад, винесення постанови (адміністративного акту) про взяття на профілактичний облік дитини та заведення обліково-профілактичної справи офіцером ювенальної превенції Національної поліції України [12].

Отже, адміністративні поліцейські послуги поділяються на адміністративно-сервісні, що надаються за заявою приватних осіб і мають на меті ухвалення сприятливого адміністративного акту, та адміністративно-владні, які передбачають втручання поліції для захисту порушених прав, свобод і законних інтересів або публічного інтересу шляхом видання несприятливого для приватних осіб адміністративного акту, наприклад, постанови про взяття на профілактичний облік дитини.

Адміністративно-примусові, коли поліцейський за нормами Закону України «Про Національну поліцію» має право застосувати поліцейські заходи як крайню форму фактичної дії. Приклади: поліцейське піклування, що включає нагляд за неповнолітніми, людьми з психічними розладами, або особами, які перебувають у небезпечному стані через сп'яніння. Поліцейські зобов'язані передавати таких осіб відповідним установам або близьким, забезпечувати їх безпеку, вилучати небезпечні предмети і негайно повідомляти про права і місце перебування; поліцейські заходи примусу включають застосування фізичної сили, спеціальних засобів та вогнепальної зброї для припинення правопорушень, забезпечення безпеки та захисту громадян [7]. Адміністративно-контрольні, коли органи (підрозділи) Національної поліції мають компетенцію здійснювати контрольні (наглядові) заходи. Наприклад, підрозділи поліції здійснюють контроль за дотриманням фізичними та юридичними особами правил і порядку зберігання, використання зброї, спеціальних засобів захисту, боеприпасів, вибухових речовин та інших предметів, на які поширюється дозвільна система [12]. Інформаційні «поліцейські послуги», спрямовані на надання інформації громадянам про стан правопорядку та роз'яснення законодавства [13]. Наприклад, начальник Департаменту превентивної діяльності Національної

поліції України роз'яснив в який спосіб поліція доставляє до центрів комплектування військовозобов'язаних, яких розшукують територіальні центри комплектації. А саме, підрозділи Національної поліції отримують звернення від центрів комплектування щодо осіб, які ухиляються від призову, і доставляють їх в територіальні центри комплектації. Після звернення інформація вноситься до інформаційної системи Національної поліції і починається перевірка. Встановлених осіб доставляють до найближчого територіального центру комплектації для з'ясування обставин і складання адміністративного протоколу. У територіальному центрі комплектування складається постанова про адміністративне правопорушення. Якщо особа може довести поважні причини неприбуття, справа закривається, інакше накладається адміністративний штраф [14].

Отже, адміністративні поліцейські послуги включають також адміністративно-примусові заходи, адміністративно-контрольні заходи та інформаційні послуги. Вони дозволяють поліції ефективно підтримувати правопорядок, забезпечувати безпеку громадян та дотримання законодавства.

Висновки: все вище викладене дає можливість сформулювати наступні узагальнення щодо поняття та змісту основних видів адміністративних поліцейських послуг в Україні:

– адміністративні поліцейські послуги поділяються на: адміністративно-сервісні, які надаються за заявою приватних осіб і спрямовані на ухвалення сприятливого адміністративного акту; та адміністративно-владні, які передбачають втручання поліції для захисту порушених прав, свобод, законних або публічних інтересів через видання несприятливого для приватних осіб адміністративного акту, наприклад, постанови про взяття на профілактичний облік дитини

– патрульна поліція надає широкий спектр сервісних адміністративних поліцейських послуг, включаючи цілодобове патрулювання для забезпечення громадського порядку та безпеки, контроль за дотриманням правил дорожнього руху та його регулювання, оперативне реагування на правопорушення, надання невідкладної допомоги потерпілим до прибуття компетентних служб, охорону місця події в первинному стані до прибуття уповноважених осіб, а також активну взаємодію з населенням та громадськими організаціями для підвищення рівня громадської безпеки і встановлення довірливих відносин між поліцією та громадянами;

– адміністративні поліцейські послуги включають охорону об'єктів і майна, оперативне реагування та співпрацю з іншими структурами, якщо вони безпосередньо здійснюється поліцейськими Національної поліції, проте послуги цивільних охоронців не можна вважати поліцейськими.

– адміністративно-примусові адміністративні поліцейські послуги полягає в тому що, поліцейські мають право застосовувати заходи примусу, такі як поліцейське піклування, фізична сила, спеціальні засоби та вогнепальна зброя для припинення правопорушень, забезпечення безпеки та захисту громадян;

– адміністративно-контрольні, виникають тоді, коли підрозділи Національної поліції здійснюють контрольні заходи щодо дотримання фізичними та юридичними особами правил і порядку зберігання, використання зброї, спеціальних засобів захисту, боеприпасів, вибухових речовин та інших предметів, які регулюються дозвільною системою.

– інформаційні адміністративні поліцейські послуги спрямовані на надання інформації громадянам про стан правопорядку та роз'яснення законодавства, наприклад, поліція пояснює механізм доставки до центрів комплектування осіб, які ухиляються від призову.

Література

1. Березневич О. Адміністративно-правові аспекти надання поліцейських послуг в Україні. *Juris Europensis Scientia*. 2024. № 1.
2. Змінено вартість адміністративних послуг сервісних центрів МВС. Головний сервісний центр МВС України. 2023. <https://hsc.gov.ua/2023/12/28/zmineno-vartist-administrativnih-poslug-servisnih-tsentriv-mvs/>
3. Положення про Міністерство внутрішніх справ України. Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 878. *Урядовий кур'єр*: офіційне видання від 06.11.2015. № 207.
4. Про адміністративну процедуру. Закон України 17 лютого 2022 р. № 2073-ІХ. *Відомості Верховної Ради України*. 2023. № 15. Ст. 50. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text>
5. Про адміністративні послуги: Закон України від 6 вересня 2012 р. № 5203-VI. *Верховна рада України*. 2024. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text>
6. Положення про патрульну службу МВС. Затверджено Наказом Міністерства внутрішніх справ України від 02.07.2015 № 796. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 03 липня 2015 р. за № 777/27222. *Офіційний вісник України*. Офіційне видання, від 17.07.2015, № 54, стор. 203, стаття 1767, код акта 77561/2015.
7. Про національну поліцію. Закон України 2 липня 2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 40-41. Ст. 379. URL; <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
8. Інструкція про організацію службової діяльності поліції охорони з питань забезпечення фізичної охорони об'єктів. Затверджена Наказом МВС України від 07.07.2017 № 577. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 14 серпня 2017 р. за № 989/30857. *Офіційний вісник України* : офіційне видання від 05.09.2017. 2017 р., № 69, стор. 55, стаття 2088, код акта 87009/2017.
9. Порядок забезпечення охорони об'єктів органами поліції охорони на договірних засадах. Затверджено Наказом МВС України 14.12.2022 № 816. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 20 січня 2023 р. за № 126/39182. *Офіційний вісник України* : офіційне видання від 07.02.2023. 2023 р., № 13, стор. 166, стаття 825, код акта 11634/2023.
10. Працюємо заради вашої безпеки. *Поліція Охорони*. 2024. https://securitypolice.com.ua/?gad_source=1&gclid=CjwKCAjwo6GyBhBwEiwAzQTmc5lQv60v6kE4lGco4qofk8wmbR506rg6IK61tWoeHgxiGsq6yGsfThoCVKUQAvD_BwE
11. Положення про патрульну службу МВС. Затверджено Наказом Міністерства внутрішніх справ України від 02.07.2015 № 796. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 03 липня 2015 р. за № 777/27222. *Офіційний вісник України*. Офіційне видання, від 17.07.2015. № 54, стор. 203. стаття 1767. код акта 77561/2015.
12. Інструкція з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України. Затверджено Наказом МВС України від 19 грудня 2017 року № 1044. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 07 червня 2018 р. за № 686/32138. *Офіційний вісник України* : офіційне видання від 21.08.2020. № 65. стор. 264. стаття 2117. код акта 100379/2020.13. Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боеприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів. Затверджено Наказом МВС України від 21 серпня 1998 № 622. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 7 жовтня 1998 р. за № 637/3077. *Офіційний вісник України*, офіційне видання від 05.11.1998. № 42. стор. 107. стаття 1574, код акта 6199/1998.
14. Романенко В. Поліція пояснила, як доставляє до центрів комплектування людей, яких розшукують ТЦК. 2024. *Українська правда*. <https://www.pravda.com.ua/news/2024/04/2/7449265/>